

Boom Juridische uitgevers
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
F (070) 330 70 30
E info@bju.nl
I www.bju.nl

EstateTip Review

Afl. 2012-13

4 april 2012

Economische eigendom, wat dat ook moge zijn? Uitsluitingsclausule en lege juridische huls

Onlangs, op 8 maart 2012 om precies te zijn, heeft Rechtbank Almelo, LJN BV8407, een interessante uitspraak gedaan over de verhouding economische eigendom, huwelijksgemeenschap en uitsluitingsclausule. De overwegingen zijn van dien aard dat het de moeite waard is de rechtbank hierna uitgebreid te citeren. Eerst de feiten.

In een overeenkomst is vastgelegd dat de ouders van de man de echtelijke woning aan hem verkopen onder voorbehoud van de rechten tot gebruik en bewoning. Uit de koopovereenkomst blijkt dat op 30 maart 1989 slechts de 'economische eigendom' is overgedragen en niet de juridische eigendom. Levering van de woning heeft - voorafgaand aan het overlijden van de ouders van de man, *niet* plaatsgevonden.

De rechtbank constateert dat op het moment van totstandkoming van de koopovereenkomst, oftewel het moment van 'overdracht' van de economische eigendom, de man een vorderingsrecht tot levering van de woning heeft verkregen.

Zowel de moeder als de vader van de man zijn in 1991 overleden en de man is, onder bezwaar van een aantal legaten, de enige erfgenaam van beide ouders. De rechtbank overweegt als volgt:

'Krachtens artikel 4:182 Burgerlijk Wetboek (BW) heeft de man met het overlijden van de ouders van rechtswege de ouders in hun voor overgang vatbare rechten en in hun bezit en houderschap opgevolgd. De juridische eigendom van de echtelijke woning is een voor overgang vatbaar recht in de zin van artikel 4:182 BW. Op grond van artikel 3:80 BW verkrijgt men goederen onder algemene titel door erfopvolging. De rechtbank is van oordeel dat de man op het moment van overlijden van de ouders, derhalve voor het aangaan van het huwelijk met de vrouw en voor het tot stand komen van een gemeenschap van goederen met de vrouw, de juridische eigendom van de woning door erfopvolging heeft verkregen. Het vorderingsrecht tot levering van de woning dat aan de man toekwam, is zodoende op dit moment vervallen.'

In de door de ouders opgestelde uiterste wilsbeschikkingen gepasseerd op 30 maart 1989 staat een uitsluitingsclausule. Dit brengt de rechtbank tot de navolgende conclusie:

‘Op grond van artikel 1:94 BW omvat de gemeenschap van goederen niet de goederen ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking van de erflater is bepaald dat zij buiten de gemeenschap vallen. Nu de man reeds voorafgaand aan het huwelijk de juridische eigendom van de woning onder uitsluiting van iedere gemeenschap heeft verkregen, dient te worden geconcludeerd dat de echtelijke woning niet tot de gemeenschappelijke boedel behoort, maar in het privé-vermogen van de man valt. Van een afzonderlijk vorderingsrecht tot levering van de woning is sinds het overdragen van de juridische eigendom geen sprake meer, zodat een dergelijk vorderingsrecht ook geen deel uitmaakt van de gemeenschap van goederen. Aan de vrouw komt zodoende ook geen vergoeding voor dit vorderingsrecht toe.’

De man wordt in het gelijkgesteld. Deze casus was nog niet zo heel ingewikkeld. In een hogere dimensie speelt immers de vraag of het anders wordt als de lege juridische huls (met uitsluitingsclausule) anders dan in de Twentse setting eerst verkregen wordt *tijdens* het huwelijk.

Hier heeft Hof Den Haag (in een andere zaak) op 25 november 2009, LJN BK9045 ooit iets over gezegd, zo konden we ons nog vaag herinneren:

‘Naar het oordeel van het hof staat vast dat de (juridische) levering van het negen tiende aandeel in [naam onroerende zaak] aan de man met meergenoemde akte van 2 februari 2005 ten titel van legaat heeft plaatsgevonden. Op grond van de in het testament van erflater opgenomen uitsluitingsclausule ten aanzien van deze verkrijging, komt het hof tot de conclusie dat het aldus verkregene niet behoort tot de huwelijksgemeenschap waarin partijen waren gehuwd. Immers, veronderstellenderwijs er van uitgaande dat sprake zou zijn van verkrijging van de “economische eigendom” door de man in 1998 (wat een dergelijke “economische eigendomsoverdracht” ook moge zijn), dan betekent zulks niet meer (en mogelijk wel minder) dan dat het aandeel in [naam onroerende zaak] met ingang van dat tijdstip voor rekening en risico van de man is gekomen en dat hij – zij het onder voorwaarden – een recht op levering had. Na het overlijden van de vader van de man had de man in die veronderstelling *twee titels* om levering van dat aandeel te bewerkstelligen: één voortvloeiende uit de “economische eigendom” en één voortvloeiende uit het legaat. Nu de man gekozen heeft voor de levering op grond van het legaat, is daarmee de grond van de levering voortvloeiende uit de “economische eigendom” niet meer van belang voor de verkrijging door de man. En de levering op grond van het legaat leidt tot de conclusie dat het aandeel niet in de gemeenschap is gevallen. Voor zoveel nodig zij nog opgemerkt dat in geval geen sprake is geweest van een “economische eigendomsoverdracht” het resultaat niet anders zou zijn geweest.

Indien echter, zoals de vrouw aanvoert, de waarde (en de toekomstige waardewijzigingen) van [naam onroerende zaak], vanaf 1998 voor rekening en risico van de man is gekomen, kan dat tot resultaat hebben dat geoordeeld moet worden dat het *recht op de verkoopopbrengst van [naam onroerende zaak] tot de gemeenschap heeft behoord*. Als dat zo is heeft de man in privé geen aanspraak op enige vergoeding in verband met de levering aan hem in privé krachtens het legaat.’ (Cursivering van ons, SBS)

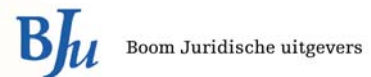
Als wij het goed zien, valt de economische eigendom – ondanks dat op de lege juridische huls ex testamento een uitsluitingsclausule geplakt is – in de Haagse setting (erfrechtelijk verkrijgen tijdens de rit) in beginsel wel in de gemeenschap.

Interessant, maar we zijn nog lang niet uitgedacht hierover.

Tot volgende week

www.scholsburgerhartschols.nl

www.bju.nl

© 2012 Boom Juridische uitgevers / ScholsBurgerhartSchols

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *EstateTip Review* aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid.